

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 100:3

Onder redactie van **Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterlak**

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Ds K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Ds C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Ds J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stuuden voor de Redactie zende men aan het
Bureau van „De Reformatie“ te Goes.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Uit de Schrift: De problemstelling — een gewichtig punt. (Marc. 3: 21, 22, 32, 33.) — Kerkelijk Leven: Het chillasme op de synode van Franeker (1863). Het chillasme en de Schotsche afgevaardigden ter synode van Franeker. Het chillasme en de synode van Amsterdam (1866). — Uit de Historie: Thorbecke, de Advocaat der Regeering. — Uit de Buitenlandsche Kerken: Vergadering van den Reformierte Bund voor Duitschland, I. — Perschoon. — Kerknieuws.

UIT DE SCHRIFT

De problemstelling — een gewichtig punt.

En als degenen die hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten zijn zinnen.

En de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, zeiden: Hij heeft Beelzebul, en door den overste der duivelen werpt hij de duivelen uit.

En de schare zat rondom Hem; en zij zeiden tot Hem: Zie, Uwe moeder en Uwe broeders daar buiten zoeken U.

En Hij antwoordde hen, zeggende: Wie is Mijne moeder of Mijne broeders?

Marcus 3: 21, 22, 32, 33.

Het was een merkwaardig geval. Christus Jezus had Zijn werk aanvaard, en nu kwam de beoordeeling van de zijde der menschen. Ieder stelde het Nazarensche probleem op zijn manier.

Tweeërlei problemstelling verhaalt Marcus.

De eene groep zei: hij is buiten zijn zinnen, hij is een extaticus, niet gansch toerekenbaar. De andere beweerde: hij is bijzonder goed toerekenbaar; hij is zelfs een geraffineerd misdadiger; hij is een stille compagnon van Beelzebul.

De eene groep pleitte dus voor het „vreemde“ en „on-regel-matige“ in Jezus' optreden verzachtende omstandigheden, maar zag zich dan ook gedwongen tot een problemstelling, waarbij de bitere, absolute, beslissende betekenis van Jezus' arbeid werd geloofwaardig, en zijn crisis-werk van de scherpe, voor alle geslachten richtende, betekenis werd beroofd. De andere groep, die hem een stillen vennoot der hel noemde, stelde het probleem volstrekt anders: zij pleitte geen verzachtende omstandigheden, „nam“ integendeel „het verschijnsel“ van den Nazarener bijzonder ernstig en verklaarde: hier is alles van de grootste betekenis; het is hier nacht of dag, leugen of waarheid, hemel op aarde, of hel op aarde.

Toen kwamen die menschen der eerste groep en wilden Jezus met wat wij tegenwoordig (vanwege de gewenning??) al gauw noemen „een zacht lijntje“ naar huis lokken: zie uw familie is daar en roept u. Want die eerste problemstelling, die verzachtende omstandigheden pleitte, kwam van de zijde van Jezus' verwanten. Ze hadden hem lief, of hadden zichzelf lief; — hoe dit zij, ze wilden niet graag, dat de buitenwereld Jezus' optreden zoo ernstig nam als de farizeërs dat deden, en... als hij zelf het deed...

En intusschen bleven de farizeërs al maar schimpen: duivelscompagnon!

Nu komt de Christus op als ambtsdrager Gods. Hij kiest. Hij blijft werken bij de tweede groep en laat de eerste buiten staan. Ook Moeder.

Hij weet het, dat die familie den bloedsband voelt, en dat hier (want Maria en de broeders treden groepsgewijs, „en familie“, op) liefde spreekt, die familieconsult gehouden heeft: Hij weet óók, dat de Farizeërs onoprecht zijn, dat hun problemstelling subjectief niet ten volle ernstig gemeend is (want: door wien werpen hun eigen zonen de duivelen uit?). De eene groep is subjectief eerlijk, de andere subjectief oneerlijk.

Maar Christus overziet de kansen en de plichten van den geestelijken oorlog niet naar de subjectieve bedoeling der problemstellers. Der-

gelijke dwaasheden laat hij over aan de geboren of aangekleede salongasten van het christendom der 20e eeuw, die b.v. na een quasi-deftige „verklaring“ een opponent met scherpe problemstelling niet meer „te woord staan“... En die daarmede de omstanders aan hun lot overlaten, de ontrouwe herders... Neen, Hij beziet de plichten van Gods heiligen oorlog naar den objectieven loop der kriegsverrichtingen. Hij weet, dat de problemstelling van Zijn familie objectief funest is, de bergrede aan de schandpaal slaat, en Hem, en de kerk, voor altijd van hun absolute „entscheidende“, betekenis berooft. Daarom gaat Hij niet naar moeder en broeders, hoezeer zijn bloed in Hem roept om het bloed, zijn ziel om hun ziel. Hij blijft in het werk-huis, waar tenminste de groote kans tot strijden Hem gegeven is door de scherpe problemstelling: uit God, of uit den duivel!! Want bij zulk een problemstelling kan tenminste iets gedaan worden: de oorlogen des Heeren liggen daar ten minste niet stil.

Slappe christenmenschen, leert u hier schamen! Schamen — om uw problemstelling, die bij den dag „ongevaarlijker“ wordt. Zwijgt uw salon-maniëren-voerders dood, want ze zijn het; maar gaat op de serieuze kwesties in, ongeacht de personen! En weet het: de jeugd in de groote steden loopt uit de kerk weg.... waarom? Om een slap stuk in de bioscoop, en om een cigarret, en om een match. Maar de Russen maken geschiedenis! Het oordeel begint niet bij de ketters der ketters, maar bij de slappe problemstelling van de orthodoxie. Het huis dergenen, die de tegenstellingen in de controversen afslijpen, ligt onder het oordeel: Christus maakt elders geschiedenis.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

Het chillasme op de synode van Franeker (1863).

Reeds herinnerden we met een enkel woord aan de uitspraak, die de voormalige Chr. Geref. Kerk in synode te Franeker (1863) gedaan had. Het kan zijn nut hebben, die uitspraak hier af te drukken en van het verloop der dingen iets mede te deelen. We ontleenen onze gegevens aan de officiële Handelingen der synode (Amsterdam, Groenendijk, 1863).

Op de agenda dezer synode kwam onder art. 43 dit punt voor: „De synode bepale of de leer van Jezus' persoonlijke wederkomst, om duizend jaren op aarde te regeren, de leer is der Gereformeerde Kerk al dan niet, of ook daartegen strijdt“.

Blijkens art. 16 van de Handelingen gaven, nadat dit punt in behandeling was genomen, eerst de afgevaardigden van Noord-Holland enkele toelichtingen; tevens werd een brief van een lid der Amsterdamsche gemeente te dezer zake voorgelezen. De Handelingen melden dan het volgende:

„De Vergadering neemt deze zaak in ernstige overweging, en aan het einde der discussiën worden twee voorstellen voorgelezen, waarover gestemd wordt, en bleek het bij de opneming der stemmen, dat de stemmen staakten“.

Hieruit wordt men nog niet veel wijzer. Dat evenwel over de zaak zelf geen onzekerheid bestond, blijkt uit wat onmiddellijk hierop volgt: „... doch bij eene herstemming werd het volgende voorstel als besluit der Vergadering, met groote meerderheid van stemmen aangenomen; dat voorstel luidt:

Omtrent het verlangen in Art. 43 der Agenda uitgedrukt, oordeelt de Synode dat onze formulieren van eenigheid zich duidelijk verklaren, en dat het gevoelen, van de

leer der wederkomst des Zaligmakers om duizend jaren zichtbaar en lichamenlijk op aarde te regeren, geen leer der Gereformeerde Kerk is, maar daartegen, zoowel als tegen Gods Woord, strijdt, waarom het niemand toegelaten wordt dat gevoelen te leeren of te verbreiden“.

Dit is dus het met groote meerderheid aangenomen voorstel.

„Het andere voorstel“, aldus de Handelingen, „dat mede in stemming is gebracht, luidde:

De Synode verklaart dat de leer van Christus' lichamenlijke wederkomst, om duizend jaren op aarde te regeren, niet is de leer der Gereformeerde Kerk in Nederland, maar met de belijdenisschriften dier Kerk in strijd is“.

Vergelijking der beide in stemming gebrachte voorstellen doet zien, dat het aangenomen zich nog sterker uitspreekt dan het andere.

Men heeft in de discussiën, die om het gevalds Berkhoff zich bewogen, zich vastgeklemd aan de letter van het aangenomen besluit, met name op de formule, dat Christus zou wederkomen „om duizend jaren zichtbaar en lichamenlijk op aarde te regeren“, en getracht, daarmee te bewijzen, dat slechts een bepaalde vorm van chillasme zou zijn veroordeeld; met wat passen en meten kan men dan het besluit wel zoo uitleggen, dat juist de in geding zijnde „vorm“ van chillasme aan de mazen van het synodale net ontkomt (men vergeve de gevaarlijke beelddruk). Hiertegenover valt evenwel op twee dingen te wijzen:

a) op den gang van zaken tijdens de discussie: het schijnt, dat niet zoozeer de eene formulering van het chiliastisch gevoelen tegen de andere opgewogen is, als wel de strengere veroordeeling tegen de slappere;

b) op de inleidende clausule van het aangenomen besluit; immers, daardoor wordt positie genomen in de aanwezige verklaring der formulieren van eenigheid, die — terecht — als genoegzaam duidelijk wordt aangemerkt. Dit is dus een algemeene uitspraak, welke ook andere „vormen“ van chillasme als in strijd met de formulieren afwijst.

Toen het besluit gevallen was, keerde de vrede evenwel nog niet dadelijk terug. Ds H. Joffers, die het meer dan eens met de meerderheid niet eens was (en op deze zelfde synode publiek een afkeuring van zijn gedrag te hooren kreeg) liet „protest aantekenen tegen de herstemming, omdat Z. Eerw. door het lot beslissing over die twee voorstellen verlangde“.

Van meer belang, vooral voor de beoordeeling van de houding der later ontstane Chr. Geref. Kerk (geval-Berkhoff), is volgend bericht uit de Handelingen:

„Ook protesteren D.D. J. F. Bulens, D. Breukelaar en Ouderling G. J. Hendriks tegen dit besluit en de wijze van handelen zooals die geschied is. Deze broeders zullen morgenochtend hunne protesten inleveren“.

We zoeken nu in de Handelingen van „morgenochtend“. Daar komt allereerst ds Joffers' protest aan de orde. Blijkbaar (want de Handelingen verwijzen weer naar het besluit inzake het chillasme) heeft hij zijn protest inzake het besluit van den vorigen middag schriftelijk ingediend. Men besloot evenwel, „het niet in de notulen op te nemen, omdat er beledigende uitdrukkingen tegen de Vergadering in voorkamen“.

De morgenzitting werd toen verder aan andere dingen besteed; en eerst 'smiddags werd het protest der andere drie bezwaarden ingediend. Het luidt als volgt:

„De ondergeteekenden, hoewel niet vereenigd met het gevoelen van Jezus' lichamenlijke wederkomst op aarde om duizend jaren te regeren, verklaren evenwel te moeten protesteren tegen bovengenoemd be-